

Barraca del turó de Montconill

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Viladoms de Dalt
Alçada: 385

Coordenades:

Latitud: 41.63037
Longitud: 1.88497
UTM Est (X): 407123
UTM Nord (Y): 4609338

Classificació

Número de fitxa 08053 - 214
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Popular Modern
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: La tècnica constructiva reflexa un gran coneixement de la pedra i de la manera de col·locar-la.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A008000210000OW
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 07/01/2017 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada al vessant nord del turó de l'Escletxa, en el costat arrecerat d'unes feixes ubicades en una petita vall que configuren dos turonets.

Es tracta d'una construcció aïllada, adossada al marge de terra. És de planta circular, de 2,10 metres de diàmetre interior. Els rocs més grossos es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació; la resta són força regulars falcats per pedruscall, introduïdes a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. Té una porta orientada al sud-oest, amb una única llinda plana i els brancals rectes. Mesura 1,30 metres d'alçada per una amplada de 0,70 metres a l'exterior i de 0,55 metres a l'interior. Els murs tenen un gruix de 0,70 metres. La coberta consisteix en la superposició de filades concèntriques de manera que el radi cada vegada és menor, fins a tancar amb una sola llosa. L'exterior de la coberta conserva gran part del pedruscall, i la terra que impermeabilitza, a més del caramull disposat obliquament per eventualment permetre la sortida de fums. El ràfec és conserva gairebé sencer. Aquest fet permet que l'aigua no es filtri directament cap a l'interior de l'habitable. A l'interior, entrant a mà esquerra hi ha un doble tinell, superposat, construït amb pedra massissa. Al davant de la porta en té un tercer arran de terra. Per sobre d'aquest n'hi ha un altre molt més petit aprofitant la forma capritxosa del retall de la pedra que fa com un queixal. Té una espitllera orientada a l'est.

El seu estat de conservació és molt bo. L'emplaçament és de fàcil accés mantenint un corriol net de brolla i bardissa. Tanmateix perquè el seu estat continuï així cal mantenir de soca-arrel una mata que creix davant de la porta, podar una alzina per evitar que la brancada no faci malbé la coberta i tallar el pi blanc que creix a proximitat. Les seves arrels i brancades són nefastes per als elements construïts en pedra seca.

Observacions:

En aquesta petita vall s'hi havia plantat vinya i posteriorment ametllers fins als anys 80 del segle XX. Encara s'endevinen troncs i soques malmeses per alguns dels incendis que el municipi ha patit en aquests darrers anys.

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 5273.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra

construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

Enllaços d'interès:

<http://wikipedra.catpaisatge.net/>

